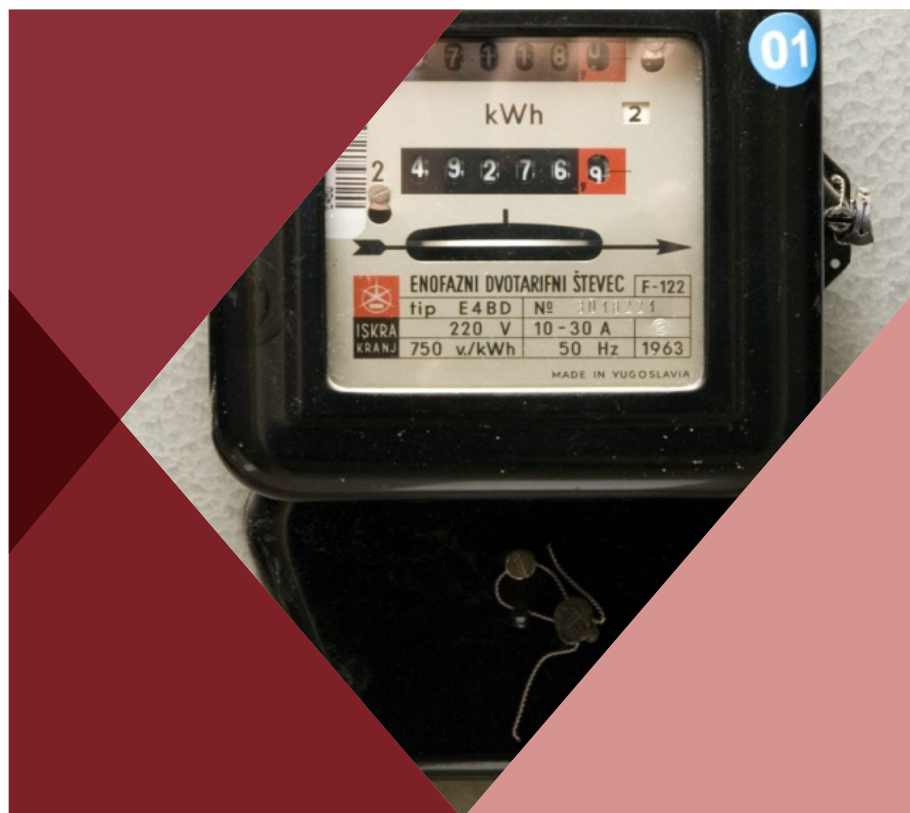

Porevizijsko poročilo

Popravljalni ukrep pri smotrnosti poslovanja GEN energije, d. o. o., Krško pri prodaji električne energije

POSLANSTVO

Računsko sodišče pravočasno in objektivno obvešča javnosti o pomembnih razkritjih poslovanja državnih organov in drugih uporabnikov javnih sredstev ter svetuje, kako naj državni organi in drugi uporabniki javnih sredstev izboljšajo svoje poslovanje.

REPUBLIKA SLOVENIJA
RAČUNSKO SODIŠČE

Porevizijsko poročilo
Popravljalni ukrep pri smotrnosti poslovanja
GEN energije, d. o. o., Krško pri prodaji električne
energije

Številka: 321-7/2011/90
Ljubljana, 25. aprila 2014

1. UVOD

V revizijskem poročilu o smotnosti poslovanja GEN energije, d. o. o., Krško pri prodaji električne energije v letih 2009 do 2011¹ (v nadaljevanju: revizijsko poročilo) je Računsko sodišče Republike Slovenije (v nadaljevanju: računsko sodišče) GEN energiji, d. o. o., Krško (v nadaljevanju: družba GEN energija) izreklo mnenje, da družba GEN energija ni bila učinkovita pri prodaji električne energije v letih od 2009 do 2011.

Ker vse razkrite nesmotnosti niso bile odpravljene med revizijo, je računsko sodišče od družbe GEN energija zahtevalo predložitev odzivnega poročila.

Družba GEN energija je v predpisanem roku 90 dni računskemu sodišču predložila odzivno poročilo². V odzivnem poročilu, ki ga je s podpisom in pečatom potrdila odgovorna oseba Martin Novšak, direktor družbe GEN energija, je predstavljen popravljalni ukrep. V porevizijskem postopku smo pregledali odzivno poročilo ter preizkusili verodostojnost in zadovoljivost izkazanega popravljalnega ukrepa.

V tem poročilu:

- predstavljamo nesmotnosti, ki so bile razkrite v revizijskem poročilu in so zahtevale ukrepanje,
- povzemamo popravljalni ukrep in
- izrekamo mnenje o zadovoljivosti popravljalnega ukrepa.

¹ Št. 321-7/2011/75 z dne 23. 12. 2013.

² Dopis št. GEN/2014/274 z dne 21. 3. 2014.

2. NESMOTRNOSTI IN POPRAVLJALNI UKREP

2.1 Prodaja električne energije po krovni pogodbi

2.1.1 Opis nesmotrnosti

V točki 2.3.1.4 revizijskega poročila je navedeno, da je družba GEN energija od vse prodane električne energije v letih od 2009 do 2011 družbi GEN-I, d. o. o., Krško (v nadaljevanju: družba GEN-I) prodala po krovni pogodbi o nakupu električne energije 91,6 odstotka ali 6.139.489 megavatnih ur prek sklenjenih 69 kupoprodajnih pogodb kot prodajo na trgu na debelo in kot hedging proizvodnje na letni osnovi. S tem je družba GEN energija realizirala za 330.651.675 evrov prihodkov.

Družba GEN energija je v letih od 2009 do 2011 sklenila z družbo GEN-I [REDACTED] in od teh 36 ali 52,2 odstotka s fiksno določeno ceno oziroma na način prodaje na trgu na debelo. Pogodbena cena za tak način prodaje se določi ob sklenitvi posla oziroma podpisu pogodbe in mora biti v skladu z 12. členom krovne pogodbe o nakupu električne energije izračunana po enačbi [REDACTED]. V sklenjenih kupoprodajnih pogodbah je fiksna cena zapisana v enem znesku. Za izračun te cene niso navedeni elementi, ki jih predpisuje krovna pogodba o nakupu električne energije, in sicer [REDACTED] na dan sklenitve posla, znesek za [REDACTED], ki je lahko negativen in zmanjša [REDACTED] ali pozitiven in [REDACTED] zviša, ter znesek [REDACTED], ki borzno ceno vedno zniža.

V nasprotju z višino in izračunom marže, ki je bila določena v krovni pogodbi o nakupu električne energije, je v 12. členu krovne pogodbe znesek za [REDACTED] opredeljen opisno, in sicer kot "razlika med pričakovanimi cenami električne energije na EEX in v Sloveniji". V letih od 2009 do 2011 v Sloveniji ni obstajal organizirani trg prodaje električne energije na debelo³, ki bi zagotavljal transparentnost cen, in zato zneska za premik ni bilo mogoče izračunati v skladu z navedeno definicijo. Družba GEN energija je za določanje tega zneska uporabljala metodo dogovarjanja s kupcem. Družba GEN energija je v letu 2009 z zneskom za premik zvišala borzno ceno megavatne ure največ za 32,2 odstotka in jo znižala največ za 20,4 odstotka, v letu 2010 jo je zvišala največ za 36 odstotkov in jo znižala največ za 10,4 odstotka ter jo v letu 2011 zvišala največ za 35,5 odstotka in jo znižala največ za 7,8 odstotka. Pri tem z izračuni premikov, s katerimi bi bili utemeljeni takšni razponi, v družbi GEN energija ne razpolagajo. Družba GEN energija pri določanju zneska premika ni upoštevala določila krovne pogodbe za nakup električne energije in je 3,7 odstotka borzne cene, tj. izhodiščne cene za določanje pogodbene cene električne energije po

³ Prav tako ni obstajal v letu 2012.

kupoprodajnih pogodbah s fiksno ceno za leta od 2009 do 2011, določila brez preverljivih utemeljitev. Ugotovili smo, da družba GEN energija v letih od 2009 do 2011 ni zagotovila preglednega in jasnega določanja cene električne energije, ki jo je prodajala družbi GEN-I.

Družba GEN energija je v letih od 2009 do 2011 pri sklepanju kupoprodajnih pogodb s fiksno ceno določila pogodbeno ceno v 20 primerih tako, da je borzno ceno zmanjšala za premik. Vendar pa cena čezmejnih prenosnih zmogljivosti (v nadaljevanju: ČPZ) v tem obdobju v nobenem primeru ni bila negativna, temveč je bila v nekaj primerih le enaka nič evrov⁴. Ker je znižala borzno ceno, namesto da bi jo zvišala za ceno ČPZ, je družba GEN energija pri sklepanju kupoprodajnih pogodb s fiksno ceno dosegla manj prihodka od prodaje električne energije, in sicer za najmanj [REDACTED]⁵, in zato takšno ravnanje predstavlja neučinkovito poslovanje pri prodaji električne energije.

Družba GEN energija je v letih od 2009 do 2011 sklenila z družbo GEN-I 33 kupoprodajnih pogodb za hedging proizvodnje na letni osnovi, kar predstavlja 47,8 odstotka vseh letnih kupoprodajnih pogodb. Pogodbena cena za tak način prodaje se določi v obliki indeksirane cene ob sklenitvi posla oziroma s podpisom aneksa h kupoprodajni pogodbi in mora biti v skladu z 29. členom krovne pogodbe o nakupu električne energije izračunana po enačbi [REDACTED]. Družba GEN energija je ob sklenitvi kupoprodajne pogodbe indeksirano ceno izrazila z zapisom: [REDACTED], pri čemer prva oznaka pomeni borzno ceno, [REDACTED], ki je vseboval [REDACTED].

Za prodajo električne energije za hedging proizvodnje na letni osnovi je v obravnavanih letih določila pogodbeno ceno kot indeksirano ceno, ki jo je na dan sklenitve kupoprodajne pogodbe izrazila v obliki enačbe⁶, tj. z navedbo osnove za izračun cene in enotnega zneska, v katerem so bili zajeti [REDACTED]. Na dan, ko se je prodajalec družba GEN energija odločil za izvedbo naročila prodaje električne energije, je končno pogodbeno ceno izračunal z uporabo cene oziroma indeksa [REDACTED] tistega dne.

Družba GEN energija je za izračun indeksirane cene v treh kupoprodajnih pogodbah (za dve v letu 2009 in za eno v letu 2010) uporabila enačbe, ki niso identične enačbi iz krovne pogodbe za nakup električne energije in v teh treh primerih odstopila od transparentnega določanja pogodbene cene. V preostalih 30 sklenjenih pogodbah je za izračun indeksirane cene uporabila enačbo iz krovne pogodbe za nakup električne energije tako, da je tri kategorije [REDACTED] združila in prikazala v enem znesku. Družba GEN energija s takšnim načinom izračuna in predstavitve pogodbene cene ni zagotovila sledljivosti in transparentnosti pogodbene cene.

Družba GEN energija je v letih od 2009 do 2011 prodala na podlagi kupoprodajnih pogodb za hedging proizvodnje na letni osnovi 2.295.330 megavatnih ur za znesek [REDACTED], pri čemer je dosegla

⁴ [URL:http://auction-office.eu/static/cms/sites/auction-office.at/media/download/Auction_Results/Results_AUT-SLO], 12. 12. 2012.

⁵ Cena ČPZ na meji Avstrija–Slovenija za dneve fiksiranja cene z družbo GEN-I [REDACTED]; premalo zaračunano kupcu za leto 2009 najmanj [REDACTED], za leto 2010 najmanj [REDACTED] in za leto 2011 najmanj [REDACTED].

⁶ Za leto 2009 na primer: [REDACTED] evra za megavatno uro, za leto 2010 na primer: [REDACTED] evra za megavatno uro in za leto 2011 na primer: [REDACTED] evra za megavatno uro.

povprečno ceno [redacted] za megavatno uro. Pri tem je družbi GEN-I v skladu s krovno pogodbo o nakupu električne energije priznala [redacted] ali v višini [redacted] borzne vrednosti na ta način prodane električne energije. Znesek za premik je v letih od 2009 do 2011 zvišal borzno vrednost za [redacted] ali za 5,1 odstotka borzne vrednosti in jo znižal za [redacted] ali za 2,1 odstotka borzne vrednosti na ta način prodane električne energije, tako da je za [redacted] zvišala borzno vrednost prodane električne energije.

Družba GEN energija je v letih od 2009 do 2011 pri sklepanju kupoprodajnih pogodb z indeksirano ceno določila pogodbeno ceno v 22 primerih tako, da je [redacted] zmanjšala [redacted]. Vendar pa cena ČPZ v tem obdobju v nobenem primeru ni bila negativna, temveč je bila v nekaj primerih le enaka nič evrov. Ker je znižala [redacted], namesto da bi jo zvišala za ceno ČPZ, je družba GEN energija pri sklepanju kupoprodajnih pogodb z indeksno ceno dosegla manj prihodka od prodaje električne energije, in sicer za najmanj [redacted].⁷

Računsko sodišče je v zahtevi za predložitev odzivnega poročila od družbe GEN energija zahtevalo proučitev enačbe za izračun pogodbene cene, še posebej vsebine definicije [redacted]. Družba GEN energija je morala skupaj z družbo GEN-I opredeliti v krovni pogodbi o nakupu električne energije takšen način izračuna pogodbene cene, ki bo zagotovil njegovo sledljivost in preglednost, elemente, ki vplivajo na oblikovanje cene, pa vključiti v enačbo za izračun cene.

2.1.2 Izkazani popravljalni ukrep

Družba GEN energija in družba GEN-I sta pripravili spremembe krovne pogodbe o nakupu električne energije in sprejeli Aneks št. 3 h krovni pogodbi o nakupu električne energije⁸ (v nadaljevanju: aneks št. 3 h krovni pogodbi). Z besedilom aneksa št. 3 h krovni pogodbi so spremenjeni tisti členi krovne pogodbe o nakupu električne energije, ki vsebujejo definicijo [redacted] ter vezavo prodaje [redacted]. Sklenjeni aneks št. 3 h krovni pogodbi je priloga 1 odzivnega poročila.

Družba GEN energija je v odzivnem poročilu navedla, da slovenski trg z električno energijo sodi po likvidnosti in globini trgovanja⁹ med manj oziroma srednje razvite trge. Borzno dolgoročno trgovanje na slovenskem trgu še ne obstaja, tudi organiziranega trgovanja prek posredniških platform z robustnimi cenovnimi signali je malo, slovenski trg z električno energijo pa je zaradi njegove močne vpetosti v balkanski energetske sistem in visoko hidrološko odvisnost te regije cenovno zelo podvržen nihanjem. Zaradi navedenega je delovna skupina pregledala trg in poiskala drugo mogočo rešitev, in sicer je za referenčno vrednost vzela [redacted]¹⁰ [redacted]. Tudi [redacted] bistveno manj likvidna, vendar pa daje dovolj jasen signal cene tudi za dolgoročno prodajo (za več kot leto dni v naprej). Poleg tega v zadnjih letih med [redacted] ni bilo zaznati zamašitev pretokov električne energije na mejah, kar je pomenilo tudi nizke cene ČPZ. Družba GEN energija pričakuje, da tudi v prihodnje večjih zamašitev na mejah ne bo, kar pomeni, da sta

⁷ Cena ČPZ na meji Avstrija–Slovenija za dneve fiksiranja cene z družbo GEN-I [redacted] premalo zaračunano kupcu za leto 2009 najmanj [redacted], za leto 2010 najmanj [redacted] in za leto 2011 najmanj [redacted].

⁸ Aneks št. 3 h krovni pogodbi z dne 20. 3. 2014, uporablja se od 1. 4. 2014 do izteka krovne pogodbe o nakupu električne energije, tj. do vključno 31. 12. 2016.

⁹ Razlika med nakupno in prodajno ceno v danem trenutku.

¹⁰ [redacted].

█ na približno enaki cenovni ravni in so zato tveganja nizka. Kljub temu pa je treba poudariti, da razliko med trgovma jasno in transparentno določi šele aukcija letnih ČPZ, ki se običajno izvede v decembru za prihajajoče leto, kar je delovna skupina upoštevala pri opredelitvi načina izračuna cene.

Z aneksom št. 3 h krovni pogodbi se spreminjata tudi enačbi za izračun odkupne oziroma prodajne cene električne energije za oba načina prodaje električne energije, in sicer za:

- prodajo na trgu na debelo, pri tem načinu prodaje odkupno oziroma prodajno ceno (█) v evrih za megavatno uro določi █, za povpraševane količine električne energije na podlagi enačbe¹¹:

pri čemer predstavlja:

$$\begin{aligned}
 & - \text{█} \\
 & - \text{█} \\
 & - \text{█}
 \end{aligned}$$

- prodajo električne energije za hedging proizvodnje na letni osnovi, odkupno oziroma prodajno ceno █ izraženo v evrih na megavatno uro █ v obliki, vezani na indeks razlike med cenami električne energije █ in v Sloveniji, ter jo določi na način, podan na podlagi naslednje enačbe¹³:

pri čemer predstavlja:

$$\begin{aligned}
 & - \text{█} \\
 & - \text{█}
 \end{aligned}$$

¹¹ 5. člen aneksa št. 3 h krovni pogodbi.

¹² Za leto 2009 je določena v znesku █ za megavatno uro, za leto 2010 v znesku █ za megavatno uro in za leto 2011 in naslednja leta v znesku █ za megavatno uro.

¹³ 9. člen aneksa št. 3 h krovni pogodbi.

- [REDACTED]

Pogodbeni stranki sta se dogovorili, da če bi bila na podlagi izvedenih avkcij absolutna razlika med ceno letnih ČPZ, opredeljenih v okviru spremenljivke [REDACTED] za megavatno uro, oziroma je to iz aktualnih tržnih razmer mogoče utemeljeno pričakovati, bosta za vse bodoče še neskljenjene posamične kupoprodajne pogodbe z aneksom k tej pogodbi na novo opredelili vrednost navedene spremenljivke pri izračunu odkupne oziroma prodajne cene, in sicer tako, da bo nova vrednost ustrezno odražala spremenjene tržne razmere na relevantnih trgih. Spremembo uporabe navedene spremenljivke lahko predlaga vsaka pogodbeni stranka¹⁴.

Prav tako sta se pogodbeni stranki dogovorili, da se bo na šest mesecev preverjalo primernost metodologije sklicevanja na referenčne [REDACTED] ter dejansko korelacijo med posameznim referenčnim trgom [REDACTED] in cenami na slovenskem trgu z električno energijo. V primeru bistvene spremembe tržnih razmer na referenčnih trgih oziroma v Sloveniji, ki bi pomembno vplivale na primernost metodologije glede na namen pogodbenih strank v trenutku opredelitve metodologije, bosta pogodbeni stranki metodologijo za bodoče še neskljenjene posamične kupoprodajne pogodbe ustrezno prilagodili s sklenitvijo aneksa h krovni pogodbi¹⁵.

¹⁴ 5. in 9. člen aneksa št. 3 h krovni pogodbi.

¹⁵ 2. člen aneksa št. 3 h krovni pogodbi.

2.1.3 Ocena popravljalnega ukrepa

Opisani popravljalni ukrep ocenjujemo kot *zadovoljiv*. Družba GEN energija je skupaj z družbo GEN-I v aneksu št. 3 h krovni pogodbi opredelila elemente, ki so vključeni v enačbo za izračun cene in vplivajo na oblikovanje pogodbene cene električne energije, oziroma takšen način izračuna pogodbene cene, ki zagotavlja njegovo sledljivost in preglednost.

Ne glede na zadovoljivo oceno popravljane ukrepa glede oblikovanja enačbe za izračun cene na podlagi ugotovitev delovne skupine opozarjamo na pogodbeno dogovorjeno možnost sprotnega spreminjanja načina izračuna cene in vrednosti posameznih komponent, zato priporočamo nadzornemu svetu družbe GEN energija, da nadzira način določanja pogodbene cene v razmerju z družbo GEN-I ter na svojih sejah obravnava anekse k pogodbam z družbo GEN-I in podaja soglasja k predlaganim aneksom, obenem pa obravnava in nadzira tudi izvajanje prodaje električne energije tej družbi.

3. MNENJE O IZKAZANEM POPRAVLJALNEM UKREPU

Pregledali smo odzivno poročilo, ki ga je na podlagi zahteve iz revizijskega poročila o smotrnosti poslovanja družbe GEN energija, d. o. o., Krško pri prodaji električne energije v letih 2009 do 2011 izdelala družba GEN energija, d. o. o., Krško. Ocenili smo, da je odzivno poročilo, ki ga je s podpisom in pečatom potrdil Martin Novšak, direktor družbe GEN energija, d. o. o., Krško verodostojno.

Zadovoljivost izkazanega popravljalnega ukrepa smo ocenili na podlagi posredovanega opisa ukrepa in predložene dokumentacije. Menimo, da smo pridobili zadostne in ustrezne podlage in dokaze, da lahko podamo oceno o zadovoljivosti izkazanega ukrepa.

Ocenjujemo, da je ukrep za odpravo nesmotrnosti, opisan v točki 2.1 tega poročila, ki ga je sprejela družba GEN energija, d. o. o., Krško skupaj z družbo GEN-I, d. o. o., Krško, *zadovoljiv*, saj sta družbi GEN energija, d. o. o., Krško in GEN-I, d. o. o., Krško v aneksu št. 3 h krovni pogodbi opredelili elemente, ki so vključeni v enačbo za izračun cene in vplivajo na oblikovanje pogodbene cene električne energije, oziroma takšen način izračuna pogodbene cene, ki zagotavlja njegovo sledljivost in preglednost.

Tomaž Vesel,
generalni državni revizor

Poslano:

1. GEN energiji, d. o. o., Krško, priporočeno;
2. Državnemu zboru Republike Slovenije, priporočeno;
3. arhivu, tu.

*Bdimo nad potmi
javnega denarja*

Računsko sodišče Republike Slovenije
The Court of Audit of the Republic of Slovenia
Slovenska cesta 50, 1000 Ljubljana, Slovenija
tel.: +386 (0) 1 478 58 00
fax: +386 (0) 1 478 58 91
sloaud@rs-rs.si
www.rs-rs.si

Enota Maribor / Maribor Office
Ulica heroja Bračiča 6, 2000 Maribor, Slovenija
tel.: +386 (0) 2 250 58 80
fax: +386 (0) 2 250 58 96